

Byzantina Symmeikta

Vol 26, No 2 (2016)

BYZANTINA SYMMEIKTA 26

Βιβλιοκρισία: Η πρόσληψη τής αρχαιότητας στο Βυζάντιο κυρίως κατά τους Παλαιολόγειους χρόνους. Έπιμέλεια έκδόσεως ΓΕΩΡΓΙΑ ΞΑΝΘΑΚΗ – ΚΑΡΑΜΑΝΟΥ [Ινστιτούτο Έρευνας Βυζαντινού Πολιτισμού. Σειρά εκδόσεων 1], Αθήνα 2014, σελ. xxviii+394. ISBN 978-960-02-3007-9

Στυλιανός ΛΑΜΠΑΚΗΣ

doi: [10.12681/byzsym.10475](https://doi.org/10.12681/byzsym.10475)

Copyright © 2016, Στυλιανός ΛΑΜΠΑΚΗΣ

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

ΛΑΜΠΑΚΗΣ Σ. (2016). Βιβλιοκρισία: Η πρόσληψη τής αρχαιότητας στο Βυζάντιο κυρίως κατά τους Παλαιολόγειους χρόνους. Έπιμέλεια έκδόσεως ΓΕΩΡΓΙΑ ΞΑΝΘΑΚΗ – ΚΑΡΑΜΑΝΟΥ [Ινστιτούτο Έρευνας Βυζαντινού Πολιτισμού. Σειρά εκδόσεων 1], Αθήνα 2014, σελ. xxviii+394. ISBN 978-960-02-3007-9. *Byzantina Symmeikta*, 26(2), 491–493. <https://doi.org/10.12681/byzsym.10475>

Ἡ πρόσληψη τῆς ἀρχαιότητας στὸ Βυζάντιο κυρίως κατὰ τοὺς Παλαιολόγειους χρόνους. Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως ΓΕΩΡΓΙΑ ΞΑΝΘΑΚΗ-ΚΑΡΑΜΑΝΟΥ [Ἴνστιτούτο Ἑρευνας Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ. Σειρὰ ἐκδόσεων 1], Ἀθήνα 2014, σελ. xxviii+394. ISBN 978-960-02-3007-9

Ὁ τόμος ἐγκαινιάζει τὴν σειρὰ ἐκδόσεων τοῦ Ἴνστιτούτου Ἑρευνας Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ (τῆς Σχολῆς Ἀνθρωπιστικῶν Ἐπιστημῶν καὶ Πολιτισμικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Πελοποννήσου), καὶ περιλαμβάνει τὰ πρακτικὰ τοῦ Διεθνoῦς Συνεδρίου ποὺ συνδιοργανώθηκε ἀπὸ τὸ ἐν λόγω Ἴνστιτούτο, τὴν Περιφερειακὴ Ἐνότητα Λακωνίας καὶ τὸν Δῆμο Σπάρτης (3-5 Νοεμβρίου 2012).

Προτάσσονται ὁ πρόλογος τῆς Διευθυντρίας τοῦ Ἴνστιτούτου, κ. Ξανθάκη-Καραμάνου καὶ οἱ χαιρετισμοὶ καὶ προσφωνήσεις τῶν ἐπισήμων (σσ. i - xxviii). Οἱ ἀνακοινώσεις ἔχουν ἐνταχθεῖ σὲ 4 θεματικὲς ἐνότητες: α) Βυζαντινὴ Ἱστορία, β) Φιλοσοφία-Δίκαιο, γ) Βυζαντινὴ Φιλολογία, δ) Βυζαντινὴ Ἀρχαιολογία. Στὴν πρώτη ἐνότητα, τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας, συμπεριλαμβάνονται 5 ἀνακοινώσεις: Ὁ Ἄ. Καρπόζηλος (Ἡ ἱστορία ὡς ὄπλο προπαγάνδας στὸ Ἕστερο Βυζάντιο, σσ. 3-16) ἐπικεντρώνεται στὰ ἱστοριογραφικὰ κείμενα τῆς ἕστερης βυζαντινῆς περιόδου καὶ ἀνιχνεύει πῶς ἐρμήνευσαν οἱ συγγραφεῖς τὴν δυναμικὴ τῆς ἱστορίας στὰ ἔργα τους. Ὁ Κ. Ν. Κωνσταντινίδης (Ἡ τύχη τοῦ χειρογράφου τοῦ Πλάτωνος τοῦ Ἀρέθα: Oxonii, Clarke 39, σσ. 17- 54+8 εἰκ.) περιγράφει συνοπτικὰ τὸν κώδικα Clarkianus 39 τοῦ Ἀρέθα καὶ παρακολουθεῖ τὶς περιπέτειές του ἕως ὅτου καταλήξει στὴν Βοδληϊανὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ὁξφόρδης. Ὁ Α. Luttrell (The Reception of Antiquity on Rhodes after 1306, σσ. 55-67) παρακολουθεῖ τὶς ἀρχαιολογικὲς καὶ ἀρχαιογνωστικὲς δραστηριότητες στὸ νησὶ μετὰ ἀπὸ τὴν κατάληψή του ἀπὸ τοὺς Ἰωαννίτες ἰππότες. Ὁ Α. Γ. Κ. Σαββίδης (Οἱ ἀρχαιοπρεπεῖς ὀνομασίες τῶν μεσαιωνικῶν λαῶν ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς, σσ. 69-78), περιστρέφεται γύρω ἀπὸ θέματα ὀνοματοδοσίας τῶν γειτονικῶν λαῶν τοῦ

Βυζαντίου, με ἔμφαση στὴν περίπτωση τῶν τουρκόφωνων φύλων. Ὁ Η. Γιαρένης (Προσλήψεις τῆς ἀρχαιότητας στὸ ἔργο τοῦ Νικολάου Μεσαρίτη, σσ. 79-106) ἐντοπίζει καὶ σχολιάζει τὶς μορφές πρόσληψης τῆς ἀρχαιότητας στὸ ἔργο τοῦ λογίου αὐτοῦ (β' μισό 12ου-α' μισό 13ου αἰ.).

Δύο ἀνακοινώσεις περιλαμβάνει ἡ ἐνότητα Φιλοσοφία - Δίκαιο: ὁ Κ. Ι. Βουδούρης (Οἱ οἰκονομικοκοινωνικοπολιτικὲς ἀντιλήψεις τοῦ Γεωργίου Γεμιστοῦ Πλήθωνος καὶ ἡ Ἑλλάς σήμερα, σσ. 109-123) προβαίνει σὲ παρατηρήσεις καὶ ἀναλύσεις σχετικὰ μὲ τρέχουσες καταστάσεις τῆς ἐλληνικῆς πραγματικότητας καὶ διατυπώνει τὴν ἄποψη πὼς οἱ ἀπόψεις τοῦ Πλήθωνος μπορεῖ νὰ εἶναι χρήσιμες γιὰ τὴν πορεία τοῦ ἐλληνισμοῦ σήμερα. Καὶ ἡ Κ. Α. Μπουράρα (Θέματα Δικαίου τὴν ἐποχὴ τῶν Παλαιολόγων, σσ. 125-138) διαπιστώνει ὅτι ἡ νομικὴ ἐπιστῆμη δὲν μετέχει στὴν παλαιολόγειο ἀναγέννηση παρὰ μόνον μὲ τὴν πρακτικὴ τῆς μορφῆς, τῆς ἀπονομῆς τοῦ δικαίου.

Στὴν ἐνότητα τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας εἶναι ἐντεταγμένες 3 μελέτες: ὁ C. Gastgeber (*A new methodical approach to classical Literature in Byzantium: Prosopographic Palaeography*, σσ. 141-174), προτείνει μίαν νέα μέθοδο προσέγγισης τῶν βυζαντινῶν χειρογράφων, τὴν «προσωπογραφικὴ παλαιογραφία», ἡ ὁποία ἐνώνει τὴν φιλολογία μὲ τὴν παλαιογραφία ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι ἐπικεντρώνεται ὄχι μόνον στὸ ἴδιο τὸ κείμενο ποὺ παραδίδει τὸ χειρόγραφο, ἀλλὰ καὶ στὰ πρόσωπα ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν παραγωγή ἢ τὴν ἀνάγνωσή του. Ἡ Γεωργία Ξανθάκη-Καραμάνου (*Χριστὸς Πάσχων*, πρόσληψη ἀπὸ «παθητικὲς» τραγωδίες τοῦ Εὐριπίδη, σσ. 175-245) ἐξετάζει τὴν διακεμενικότητα τῆς ὁμάδας τῶν «παθητικῶν» τραγωδιῶν τοῦ Εὐριπίδη (*Μήδεια, Ἰππόλυτος, Βάκχαι, Τρωάδες, Ἐκάβη*) καὶ τοῦ *Χριστοῦ Πάσχοντος*. Ἡ Σ. Χρυσόχοου (Ἡ Πτολεμαϊκὴ Γεωγραφία στὸ Βυζάντιο, σσ. 247-271+ 6 εἰκ.) ἐξετάζει κυρίως τὴν συμβολὴ τῶν λογίων τῶν παλαιολογίων χρόνων στὴν μελέτη τῆς *Γεωγραφίας* τοῦ Πτολεμαίου.

Οἱ τελευταῖες 4 μελέτες τοῦ τόμου, στὴν ἐνότητα τῆς Βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας, εἶναι οἱ ἀκολουθεῖς ἡ Β. Πέννα (Μὴ θρησκευτικὲς παραστάσεις σὲ Βυζαντινὲς μολύβδινες σφραγίδες (10ος αἰώνας). Καταβολὲς καὶ ἐρμηνευτικὲς προσεγγίσεις, σσ. 275-303 + 9 εἰκ.) ἀσχολεῖται μὲ τὶς σπάνιες περιπτώσεις ὅπου ἐντοπίζονται μὴ θρησκευτικὰ θέματα στὴν εἰκονογράφηση τῶν βυζαντινῶν σφραγίδων. Ἡ Ἰ. Σπηλιοπούλου (Ἡ πρόσληψη τῆς ἀρχαιότητας κατὰ τὴν περίοδο τῆς Μακεδονικῆς Δυναστείας. Πυξίδες ἀπὸ ἔλεφαντοστοῦν μὲ ἀρχαῖα εἰκονογραφικὰ μοτίβα, σσ. 305-337+ 19 εἰκ.) περιγράφει εἰκονογραφικὰ μοτίβα μὲ σκηνὲς τῆς ἐλληνορωμαϊκῆς μυθολογίας σὲ ἀντικείμενα τῆς βυζαντινῆς μικροτεχνίας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς μακεδονικῆς δυναστείας. Ἡ Μ. Ἐμμανουήλ (Ἡ

ἀρχαιότητα στην ζωγραφική τῶν Παλαιολόγων: Εἰκαστικοὶ τρόποι, μοτίβα καὶ εἰκονογραφικὰ θέματα, σσ. 339-372+ 16 εἰκ.) σχολιάζει τὴν παρουσία θεμάτων ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα στὴν ζωγραφικὴ τῆς ἐποχῆς τῶν Παλαιολόγων. Τέλος ὁ Σ. Ἀρβανιτόπουλος (Ἐπανάχρηση ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τῆς ἀρχαιότητος σὲ ἐκκλησιαστικὰ καὶ κοσμικὰ κτήρια τοῦ Μυστρᾶ, σσ. 373-394 + 9 εἰκ.) ἐξετάζει τρόπους ἐπανάχρησης ἀρχαίων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν σὲ κοσμικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ κτήρια τοῦ Μυστρᾶ.

Ἀπὸ τὴν σύντομη ἐπισκόπηση τῶν περιεχομένων τοῦ τόμου προκύπτει ἡ ποικιλία καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θεμάτων ποὺ παρουσιάστηκαν καὶ ἡ συμβολὴ τους στὸν ἐπιστημονικὸ διάλογο. Ἡ ἐκτύπωση εἶναι ἄψογη καὶ ἀναμένονται μὲ ἐνδιαφέρον καὶ τὰ πρακτικὰ τοῦ δευτέρου συνεδρίου τοῦ Ἰδρύματος Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ, μὲ θέμα «Τὸ Βυζάντιο στοὺς Παλαιολόγειους χρόνους. Σχέσεις Ἀνατολῆς καὶ Δύσης», ποὺ διεξήχθη ἀπὸ 6-8 Νοεμβρίου 2015 στὸν Μυστρᾶ.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΛΑΜΠΑΚΗΣ
ΠΕ/ΕΙΕ

